

**UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI
TEHNOLOGIE „GEORGE EMIL PALADE” DIN TÂRGU MUREȘ**

**ȘCOALA DOCTORALĂ DE LITERE, ȘTIINȚE UMANISTE ȘI APLICATE
DOMENIUL : ISTORIE**

TEZĂ DE DOCTORAT

Doctorand:

József GYENGE

Conducător științific:

Prof. univ. dr. Cornel SIGMIREAN

TÂRGU MUREȘ

2020

**UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI
TEHNOLOGIE « GEORGE EMIL PALADE » DIN TÂRGU MUREȘ**

**ȘCOALA DOCTORALĂ DE LITERE, ȘTIINȚE UMANISTE ȘI APLICATE
DOMENIUL : ISTORIE**

**EPISCOPUL MÁRTON ÁRON:
REZISTENȚĂ ȘI MARTIRAJ.
IMPLICAȚII INTERNAȚIONALE**

Doctorand:

József GYENGE

Conducător științific:

Prof. univ. dr. Cornel SIGMIREAN

TÂRGU MUREȘ

2020

Cuprins

LISTA ABREVIERILOR..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

LISTA TABELELOR..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

INTRODUCERE..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

I. ETNIE ȘI CONFESIUNE ÎN ROMÂNIA..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

I.1 Situația Etniilor și Confesiunilor Minoritare din România de la 1919 până la introducerea regimului comunist..... Error! Bookmark not defined.

II. STATUTUL BISERICII ROMANO-CATOLICE ÎN ROMÂNIA INTERBELICĂ..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

II.1 Concordatul între Sfântul Scaun și Guvernul României Error! Bookmark not defined.

II.2. Denunțarea Unilaterală a Concordatului încheiat între Guvernul României și Sfântul Scaun..... Error! Bookmark not defined.

II.2.1 Situația minorităților etnice și confesionale în perioada regimului comunist..... Error! Bookmark not defined.

II.2.2 Biserica Romano-Catolică și Episcopul Márton Áron în arhivele britanice.. Error! Bookmark not defined.

III. EPISCOPUL MÁRTON ÁRON ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

III.1 Destinul Confesional Error! Bookmark not defined.

III.2. Episcopul în fața evenimentelor celui de al doilea război mondial..... Error! Bookmark not defined.

III.3. Mișcarea Petiționară Error! Bookmark not defined.

III.4. Activitatea Episcopului în favoarea comunității evreiești Error! Bookmark not defined.

IV. MÁRTON ÁRON ÎN FAȚA OFENSIVII COMUNISTE: REZISTENȚĂ, ANCHETĂ, TEROARE ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

IV.1. Rezistența Episcopului în fața pericolului comunist Error! Bookmark not defined.

IV.2 Ancheta și procesul penal* Error! Bookmark not defined.

IV.3. Deținutul Márton Áron Error! Bookmark not defined.

V. EPISCOPUL ȘI BISERICA ROMANO-CATOLICĂ ÎNTRE ANII 1948-1955..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

V.1 Desființarea Ordinilor și a congregațiilor călugărești Error! Bookmark not defined.

V.2 Inventariatul Și Controlul Financiar Error! Bookmark not defined.

V.3 Curentul „Anti-Pius” Error! Bookmark not defined.

VI. EPISCOPUL MÁRTON ÁRON ÎN PERIOADA ANILOR 1955-1980: URMĂRIRE ȘI IZOLARE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
VI.1. Izolarea Episcopului	Error! Bookmark not defined.
VI.2. Urmărirea Episcopului.....	Error! Bookmark not defined.
VI.3. Relațiile internaționale bisericești și activitatea Episcopului în anii 1967-1980 în fruntea Diocezei Romano-Catolice din Alba Iulia.....	Error! Bookmark not defined.
CONCLUZII	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
BIBLIOGRAFIE	9
SUMMARY	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

Cuvinte chei : rezistență, martiraj, implicații internaționale, episcop, dieceză, arest, restricții, percheziții, supraveghere, ascultare, urmărire, comunism, atitudine, minoritate, confesiune, probleme, restricții, instituții, critică

Această temă reprezintă un subiect despre care s-a scris relativ mult atât în istoriografia română cât și în istoriografia maghiară, Márton Áron fiind o personalitate bine cunoscută a bisericii Romano-catolice a secolului XX-lea. Personalitatea episcopului este importantă mai ales prin experiența umană a secolului al XX-lea prin marea conflagrație și prin regimul totalitar comunist, ateu opus bisericii. Prin urmare în prima parte a lucrării am motivat alegerea subiectului și am prezentat principalele lucrări care l-au fost dedicate. De asemenea am prezentat sursele bibliografice și mai ales arhivistice pe care le-am consultat în vederea redactării tezei, de asemenea presa vremii, ziarele și revistele în care se fac referiri la Episcopul Márton Áron. În alegerea subiectului de față am fost „influențat” și determinat de patru elemente esențiale, primul fiind religia mea romano-catolică, al doilea acela că locuiesc în Transilvania, al treilea, că sunt cetățean român de etnie maghiară și din această cauză mereu am simțit o motivare foarte puternică de a face cercetări într-un domeniu care unește aceste trei elemente, care au o „influență” puternică, asupra spiritului meu. Al patrulea element îl reprezintă faptul că această lucrare este o continuare a unor proiecte anterioare, fiindcă tot în zona acestui subiect am făcut cercetări și în perioada masteratului și în perioada licenței.

În primul rând dintre sursele bibliografice menționez Arhivele Naționale direcția județeană Mureș, Arhivele Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Arhivele Arhiepiscopiei Romano-Catolice din Alba Iulia, mai recent, prin intermediul domnului Varga Attila, documente importante de la Foreign Office referitoare la Márton Áron. În al doilea rând menționez lucrările principale pe care le-am consultat. Dintre cercetările importante le menționez pentru început pe cele ale lui Cristian Vasile, în domeniul cercetării Bisericii Greco-Catolice, cu două lucrări de excepție și anume: *„Istoria Bisericii Greco-Catolice sub regimul comunist 1945-1989, Documente și mărturii”*, editată de Ed. Polirom, în 2003 în București și lucrarea *„Între Vatican și Kremlin Biserica Greco-Catolică în timpul regimului comunist”*, editată tot în anul 2003 la București de Ed. Curtea Veche. Dintre lucrările dedicate Bisericii Roman-Catolice se evidențiază cercetările Mons. Marton József, cu două lucrări foarte valoroase : *„Az Erdélyi/Gyulafehérvári/ Egyházmegye Története”* (Istoria Eparhiei Transilvaniei/ a Alba Iuliei/), editată de ed. Gloria din Cluj-Napoca, în anul 1993 și lucrarea *„A Gyulafehérvári Római Katolikus Egyházmegye a 20. században”* (Istoria Eparhiei Romano-Catolice din Alba Iulia din secolul al XX-lea), editată de ed. Pro-Print din Miercurea Ciuc în anul 2014. Dintre cercetătorii care au dedicat studii Episcopului Márton Áron se impune munca cercetătoarei Denisa Bodeanu, mai ales în privința cercetării documentelor din *Arhivele Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității*. Aceste articole din *Caietele C.N.S.A.S.* și din alte volume, reprezintă un reper

pentru un cercetător, care vrea să își axeze cercetarea asupra acestui subiect, ca să amintesc numai câteva dintre aceste articole : „*Starea de spirit a preoșimii din dieceza de Alba Iulia după eliberarea episcopului Márton Áron (ianuarie 1955)*” în *Caietele CNSAS*, ed. Editura Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, București, 2017; „*Arestarea, procesul și detenția episcopului Márton Áron în documentele din arhiva CNSAS*”, în *Caietele CNSAS*, ed. Editura Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, București, 2014 și „*A Márton Áron püspök szabadon bocsátása utáni első napok krónikája 1955 januárjában Vall informátor jelentése nyomán*” (*Cronica primelor zile după eliberarea episcopului Márton Áron, din ianuarie 1955, după raporturile informatorului Vall*) în *Ecce sacerdos magnus*, ed. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója – ed. Verbum, Budapest - Cluj-Napoca, 2014.

Am prezentat contextul istoriografic în care s-a început activitatea preotului și în urmă a episcopului Márton Áron . Analiza cazului Transilvaniei, este o muncă foarte delicată, fiindcă componența etnică și confesională a acestui teritoriu este foarte diversificată, alcătuind o „hartă” mozaicată etnic și confesional. Această situație a Transilvaniei, care este aproape unică în Europa, este foarte frumos descrisă de Episcopul Márton Áron, cu ocazia predicii sale, după consacrarea sa în funcția de Episcop al Diecezei Romano-Catolice din Alba Iulia : „... în acest teritoriu se vorbesc 3 limbi diferite și-l slăvesc pe Bunul Dumnezeu după 6-7 rituri diferite”. Pentru o înțelegere mai bună a acestui context istoric, am prezentat în primul capitol al tezei, situația etnică și confesională a României interbelice.

Capitolul al II-lea este dedicat statutului Bisericii Romano-Catolice din România, axându-ne pe tema Concordatului între România și Sfântul Scaun. Tema Concordatului este foarte importantă pentru înțelegerea „luptei” între Biserica catolică și Statul român, fiindcă pe baza acestui Concordat era asigurat statutul Bisericii Catolice din România. Acest capitol este împărțit în două subcapitole, primul subcapitol fiind dedicat prezentării problemelor care descurajau semnarea acestui Concordat între cele două părți și evoluția procesului tratativelor, până la semnarea și abrogarea lui. Al doilea subcapitol prezintă denunțarea unilaterală a Concordatului dintre România și Sfântul Scaun, de regimul comunist și schimbările generate de denunțarea acestuia, care a asigurat cale liberă regimului, pentru persecuții și atrocități împotriva Bisericii Catolice din România. Pentru Biserica Catolică atât de rit latin cât și de ritul grec a fost foarte important concordatul despre care s-a scris mult, dar am ținut să-l prezint așa cum el se reflectă în viața bisericii catolice maghiare. Așa cum se poate observa opiniile asupra concordatului sunt diferite parțial în istoriografia română, în istoriografia ecleziastică mai ales ortodoxă și în istoriografia maghiară.

Capitolul al III-lea, este dedicat prezentării activității Episcopului Márton Áron, până la introducerea regimului autoritar al comunismului în România. Acest capitol este împărțit în patru subcapitole, fiecare dintre ele prezentând evoluția spirituală a tânărului Episcop, cum dintr- un ierarh al Bisericii Romano-Catolice s-a transformat într-un „ambasador” al minorității etnice maghiare. Capitolul este sistematizat în mai multe subcapitole: în primul am prezentat destinul confesional al lui Márton Áron și activitatea sa înaintea numirii și consacrării sale în funcția de Episcop al Diocezei Romano-Catolice din Alba Iulia. Al doilea subcapitol este dedicat prezentării perioadei în care se afla în fruntea diecezelor romano-catolice din Transilvania, în fața evenimentelor celui de al doilea război mondial. Cu această perioadă se începe martirajul și supravegherea lui, care era provocată de neîncrederea guvernelor României și Ungariei în el, din cauza atitudinii sale active, în favoarea minorităților etnice. În subcapitolul al III-lea și al IV-lea sunt prezentate implicațiile internaționale și naționale ale atitudinii episcopului, pentru salvarea comunității evreiești din Transilvania de Nord și a comunității germane din Transilvania, după actul politic al României de „întoarcerea armelor” împotriva puterilor Axei. În subcapitolul al III-lea este prezentată mișcarea petiționară a Episcopului, care urmărea scopul unei „împărțiri corecte” a Transilvaniei. Atitudinea Episcopului din această perioadă trebuie să fie privită din perspectiva evenimentelor istorice el fiind episcopul unei comunități aflate într-un alt stat, dar cu reședința în România. Mișcarea petiționară a episcopului a stârnit numeroase polemici privind temeiurile juridice ale contestării dictatului de la Viena, iar activitatea lui petiționară a venit după instaurarea regimului comunist un cap de acuzare pentru acest regim.

Capitolul al IV-lea, intitulat „Márton Áron în fața ofensivei comuniste: Rezistență, anchetă, teroare”, este dedicată prezentării problemelor la care a fost supus Episcopul de către autoritățile comuniste, din cauza rezistenței sale, față de dorința regimului de a subordona Biserica Romano-Catolică. Acest capitol al lucrării se axează pe rezistența și martirajul Episcopului. Capitolul este împărțit în trei subcapitole, după cum urmează: primul subcapitol este dedicat prezentării rezistenței Episcopului față de regimul comunist; al doilea subcapitol prezintă ancheta și procesul penal al lui Márton Áron, într-un mod din care putem sesiza rezistența sa în fața anchetatorilor și acceptarea destinului său de martir; subcapitolul al III-lea este dedicat prezentării situației de detenție a Episcopului și a condițiilor vitrege la care era supus.

În capitolul al V-lea este prezentată lupta sistemului comunist împotriva Episcopului și Bisericii Romano-Catolice. În acest capitol ne-am axat pe problemele care au generat o stare de nesiguranță, perturbată de persecuții și atrocități Bisericii Romano-Catolice în perioada 1948-1955. Capitolul este sistematizat în trei subcapitole, după cum urmează:

primul subcapitol este dedicat prezentării hotărârii regimului, pentru desființarea ordinelor și congregațiilor călugărești ale Bisericii Romano-Catolice. Subcapitolul al II-lea este dedicat problemelor Bisericii Romano-Catolice, în legătură cu controlul financiar al statului. Acest proces a început în anul 1938, s-a terminat după condamnarea lui Márton Áron și a coincis cu perioada administrației lui Adorján Károly, adică a informatorului „Apulum”. În subcapitolul al treilea, este prezentată încercarea regimului pentru formarea unei Biserici Catolice Române, independentă de Sfântul Scaun. Această încercare a regimului s-a intensificat după arestarea episcopilor Romano-Catolici și a ordinarilor „secreți”. Primul conducător al acestui curent, numit în lucrarea noastră Curentul Anti-Pius, a fost protopopul Ágotha Endre. Acest curent a avut o mare realizare, și anume a preluat conducerea Eparhiei Romano-Catolice din Alba Iulia, în fruntea căreia a ajuns vicarul general Adorján Károly, care a condus episcopia până la eliberarea lui Márton Áron din detenție.

Capitolul al VI-lea este dedicat prezentării activității Episcopului în perioada 1955-1980. În acest capitol ne-am axat pe prezentarea urmăririi, a izolării lui, a relațiilor internaționale pe care le-a dezvoltat Márton Áron, evidențiind izolarea sa, prin restricții domiciliare, urmărirea sa prin intermediul informatorilor și al tehnicii operative și beneficiile, dacă le putem spune așa, pentru comunitatea catolică. Capitolul al VI-lea este sistematizat în trei subcapitole, după cum urmează: primul subcapitol este dedicat prezentării izolării episcopului prin condamnarea sa prin restricții domiciliare. În subcapitolul al doilea este prezentată urmărirea, supravegherea și ascultarea Episcopului și a celor cu care avea relații strânse, cu ajutorul informatorilor, agenților și al tehnicii operative, care era instalată în biroul său. Al III-lea subcapitol, având titlul „Relațiile internaționale și activitatea Episcopului între anii 1967-1980 în fruntea Diocezei Romano-Catolice din Alba Iulia”, este dedicat prezentării anvergurii internaționale a lui Márton Áron, prin prestigiul de care se bucura, deoarece o serie de organizații bisericești au adus importante ajutoare în România, pentru spitale și instituții de educație.

Bibliografie

I. Arhive:

- **Arhiva Arhiepiscopiei Romano-Catolice din Alba Iulia:**
 - Fond 1 din anii 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956
 - Fond 3 din anii 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956
 - Fond 10 din anii 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956
 - Fond 35 din anii 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956
 - Fond 1000 (cu numai câteva file, găsit între filele Fondului 1 din 1950)
- **Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității:**
 - Fond Penal: Dos. P. 000254, volumele : 1, 2, 3 , 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
 - Fond Informativ: Dos. I. 209511, volumele : 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
- **Arhivele Naționale. Direcția Județeană Mureș:**
 - Fond: INSPECTORATUL JUD.MI MUREȘ-DIR .REG.MAI-MAM, Departamentul cultelor: Dos. 32, Dos.44, Dos. 75, Dos. 76
- **Arhivele Statului Maghiar: Secțiunea K, Magyar Távirati Iroda**, documentele din Secțiunea K, pot fi accesate gratuit la pagina cibernetică :
https://library.hungaricana.hu/hu/view/BizalmasErtesitesek_1925_01_03/?query=Rom%C3%A1n%20Konkord%C3%A1tum&pg=76&layout=s
- **National Archives Kew – London, Foreign Office. British Legation to Bucharest**
:
 - Fond: Southern Department, Dos. R.
 - Fond: Northern Department, Dos. NH. și NR.

II. Publicații (Ziare și Reviste):

- *Acta Apostolica Sedis*, Anul XXI , Vol. XXI, ed. Typis Polyglottis Vaticanis, Roma, 1929
- *Biserica și Școala*, Revista Bisericească-Culturală, Organul Oficial al Eparhiei Ortodoxe Române a Aradului, An. LII, nr. 14-15, Arad, 8 aprilie 1928
- *Esztergom és Vidéke*, revista socială și politică, An. 60, Nr. 9, Esztergom, 2 februarie 1939
- *Unirea*, Foaie bisericească-politică, An. XXXVIII, nr.12, Blaj, 24 martie 1928
- *Békés*, an LIII. Nr. 45, Gyula, 4 iunie 1921
- *Békés*, an LIII, Nr. 52, Gyula, 29.iunie.1921
- *Pápa és Vidéke*, an 16, nr.192, Pápa, 26 august 1921
- *Nyírvidék*, Nyiregyháza, an XLII, nr. 193, 27.08.1921
- *Prágai Magyar Hirlap*, Anul VI, nr. 105 (1439), Praga, 07 Mai 1927
- *Prágai Magyar Hirlap*, Anul VI, nr.111, Praga, 14. Mai 1927
- *Unirea*, Anul XXXVII, nr. 45, Blaj, 5 Noiembrie 1927, pag 2/ *Curierul Creștin*, Anul XI, Nr. 13-14, Gherla, 1-15 iulie 1929
- *Renașterea*, Anul VI. Nr.8, Cluj, 19 Februarie 1928
- *Curierul Creștin*, Anul XI, Nr. 13-14, Gherla, 1-15 iulie 1929
- *Ellenzék*, An. LX, nr. 36, Cluj, 14 februarie 1939
- *România liberă*, An. VI, Nr. 1033, București, 2 Ianuarie 1948

III. Documente edite:

- *Acta Apostolica Sedis*, Anul XXI , Vol. XXI, ed. Typis Polyglottis Vaticanis, Roma, 1929

- Andreescu, Andreea; Nastasă, Lucian; Varga, Andrea, *Minorități Etnoculturale / Mărturii Documentare/Maghiarii Din România(1945-1955)*, Ed.Centrul de Resurse Pentru Diversitate Etnoculturale, Cluj-Napoca, 2002
- Antonio, Faur, *Realități Transilvănene în Rapoartele Unor Diplomați Francezi (1945-1948)*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2007
- Bartos, Zoltán: *Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Securității Statului, Consiliul Securității Statului, Documente*, Ed.Risoprint, Cluj-Napoca, 2012
- Cirják, Árpád, *Zsinati Könyv*, Ed.Glória, Cluj-Napoca, 2001
- *Conferința preoților și a credincioșilor catolici de la Târgu-Mureș*, ed. de Comitetul Catolic de Acțiune, 1950
- Cornel, Sigmirean, Corneliu Cezar, Sigmirean, *România Și Ungaria În Fața Conferinței De Pace De La Paris (1945-1947)*, ed. Editura Universității „Petru Maior”, Tîrgu-Mureș, 2011
- Cristian, Vasile, *Între Vatican și Kremlin*, ed. Curtea veche, București, 2003
- Cristian, Vasile: *Istoria Bisericii Greco-Catolice sub regimul comunist 1945-1989, Documente și Mărturii*, Ed.Polirom, București 2003
- Csendes, László, *Párbeszéd a Börtönben, Gheorghe Gheorghiu- Dej második kormányzásának viszonyulása a római katolikus egyházhoz*, în Marton József, Diósi Dávid, Bodó Márta, *Ecce sacerdos magnus*, ed. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója – ed. Verbum, Budapest - Cluj-Napoca, 2014
- *Curierul Creștin*, Anul XI, Nr. 13-14, Gherla, 1-15 Iulie 1929
- Domokos, Pál Péter, *Rendületlenül*, Ed. Eötvös Kiadó és a Szent Gellért Egyházi Kiadó, 1989
- Dr. Gergely, Kovács, *Arestarea lui Márton Áron și L' Osservatore Romano*, în Márta Bodó, Gergely Kovács, Csilla Lázár, *Márton Áron Un episcop catolic pe calea crucii*, ed. Verbum, Cluj-Napoca, 2013
- George, Cipăianu, *Catholicism și comunism în România 1946-1955 O perspectivă diplomatică franceză*, ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2015

- Gheorghe, Bunesu, Gabriel, Albu, Emil Stan, *Antologia Legilor Învățămintului Din România*, ed. Institutul de Științe ale Educației, București, 2004
- Gheorghe, Gheorghe, *Tratatul internațional ale României 1921-1939*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980
- Gyenge, József, *THE RELATIONSHIP BETWEEN THE CATHOLIC CHURCH AND THE COMMUNIST STATE IN THE PERIOD BETWEEN 1948-1949: THE INVENTORY*, revista JOURNAL OF ROMANIAN LITERARY STUDIES Nr. 16, 2019
- Gyenge, József, *THE STATUS OF THE CATHOLIC CHURCH DURING COMMUNISM: THE "ANTI-PIUS" TREND*, revista *MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue* Arhipelag XXI Press, 2018
- Marton, József, *Márton Áron Egyház-Állam*, ed. Pro-Print, Miercurea Ciuc, 2016
- Marton, József, *Márton Áron Egyházi belső ügyek*, ed. Pro-Print, Miercurea Ciuc, 2016
- Marton, József, *Márton Áron Körlevelek-2*, ed. Pro-Print, Miercurea Ciuc, 2015
- Marton, József, Nemes István, *Márton Áron írásai és beszédei*, ed. Imprimatur, Alba Iulia, 1996
- Márton, Áron, *Kereszttség, hit*, Ed. Mentor, Tg-Mureș, 2007
- *Monitorul Oficial* , nr. 164 din 19 Iulie 1948
- Nagy, Mihály-Zoltán, Denisa Bodeanu, *(Le)Halgatásra Ítélve, Márton Áron püspök lehallgatási jegyzőkönyvei (1957-1960)*, ed. Lector-Varadium Alapítvány Kiadó-Iskola Alapítvány Kiadó, Tg.Mureș-Oradea-Cluj-Napoca, 2019
- Onisifor, Ghibu, *Nulitatea Concordatului dintre România și SF. Scaun*, ed. Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj-Napoca, 1935
- Oprea, M., *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente 1949-1989*, Ed. Polirom, Iași, 2002

- P. Râmneanțu, *Problema căsătoriilor mixte în orașele din Transilvania în perioada de la 1920-1937*, Buletinul de tehnică a culturii Transilvania, An.70. Nr.2 martie-aprilie, Sibiu, 1939
- *Procesul Unui Grup De Spioni, Trădători Și Complotiști În Slujba Vaticanului Și A Centrului de Spionaj Italian – București, 10-17 Septembrie 1951-*, ed. Editura de Stat Pentru Literatura Științifică, București, 1952
- Szőke, János, Márton Áron, ed. Bis.Greco-Catolice din Nyiregyháza, 1990
- Szűcs, László, *Nagy Ferenc Első Kormányának Minisztertanács Jegyzőkönyvei 1946. február 5.- 1946. november 15.*, editura Arhivelor Statului Maghiar: Magyar Országos Levéltár, Budapesta, 2003

IV. Lucrări, Studii și Articole Generale:

- *** *Conferința preoților și a credincioșilor catolici de la Târgu-Mureș*, ed. de Comitetul Catolic de Acțiune, 1950
- *** *Ion Antonescu și Garda de Fier*, Ediție îngrijită de Dr. Serafim Duicu, Vol.I, ed. Rom-Edition, Tîrgu-Mureș, 1991
- *** *Procesul Unui Grup De Spioni, Trădători Și Complotiști În Slujba Vaticanului Și A Centrului de Spionaj Italian – București, 10-17 Septembrie 1951-*, ed. Editura de Stat Pentru Literatura Științifică, București, 1952
- Adriányi, Gábor, *Az egyháztörténet kézikönyve*, Ed. Aurora, München, 1975
- Andreescu, Andreea; Nastasă, Lucian; Varga, Andrea, *Minorități Etnoculturale / Mărturii Documentare/Maghiarii Din România(1945-1955)*, Ed.Centrul de Resurse Pentru Diversitate Etnoculturale, Cluj-Napoca, 2002
- Antonio, Faur, *Realități Transilvănene în Rapoartele Unor Diplomați Francezi (1945-1948)*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2007

- Apud, Sergiu Mișcoiu, *Formarea națiunii. O teorie socio-constructivistă*, Cluj-Napoca, Efes, 2007
- Bagossy, Balázs, *Az erdélyi katolicizmus múltja és jelene*, Târnăveni, 1925
- Barabás, Kisanna; Tamási Zsolt, *A Maros-Küküllői Főesperesi Kerület Plebániáinak Története 19000-Tól 1989-ig*, Ed, Verbum, Cluj-Napoca, 2009
- Bárdi, Nándor, *Autonóm Magyarok? / Székelyföld változása az ötvenes években/*, Ed. Pro-Print Miercurea Ciuc, 2005
- Bartos, Zoltán: *Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Securității Statului, Consiliul Securității Statului, Documente*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 2012
- Benkő, László, *Képek az erdélyi magyar tanárság helyzetéről*, articolul apărut în *Protestáns Tanügyi Szemle*, An. XI, nr.19, ed. Debrecen Református Gimnázium, Budapesta-Debrecen, 1937
- Bottoni, Stefano, *Sztálin a Székelyeknél*, Ed. Pro-Print, Miercurea Ciuc, 2008
- Bottoni, Stefano, *Transilvania roșie*, Ed. Kriterion, Cluj-Napoca, 2010
- Carmilly, Weinberger Moshe, *Út a szabadság felé! Zsidó menekültek megsegítésének története a Holocaust idején: Erdély, 1936-1944*, ed. Babes-Bolyai University The Faculty of History and Philosophy, Cluj-Napoca, 1999
- Cirják, Árpád, *Zsinati Könyv*, Ed. Glória, Cluj-Napoca, 2001
- Cornel, Sigmirean, Corneliu-Cezar, Sigmirean, *România Și Ungaria În Fața Conferinței De Pace De La Paris (1945-1947)*, ed. Editura Universității „Petru Maior”, Tîrgu-Mureș, 2011
- Cosmin, Popa, *Regimul Comunist din România (1848-1989)*, in Ioan-Aurel Pop, Ioan Bolovan, *Istoria României*, ediția a II-a, ed. Academia Română centrul de studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2007
- Deletant, D., *Ceaușescu și Securitatea, Constrângere și disidență în România anilor 1965-1989*, Ed. Humanitas, București 1989

- Deletant, D., *Teroarea comunistă în România. Gheorghiu-Dej și statul polițienesc*, Ed. polirom, Iași, 2001
- Florin, Constantiniu, *O Istorie Sinceră a Poporului Român*, ed. Univers Enciclopedic Gold, București, 2010
- Gheorge, Iacob, *Românii În Perioada Edificării Statelor Naționale (1859-1918)*, Ioan-Aurel Pop, Ioan Bolovan, *Istoria României*, ediția a II-a, ed. Academia Română centrul de studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2007
- Gheorghe, Bunescu, Gabriel, Albun, Emil, Stan, *Antologia Legilor Învățămintului Din România*, ed. Institutul de Științe ale Educației, București, 2004
- Gheorghe, Gheorghe, *Tratatate internaționale ale României 1921-1939*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980
- Gilbert, T., *Nationalism and Communism in Romania. The Rise and Fall of Ceausescu's Personal Dictatorship*, Boulder- Oxford, 1990
- Gillet, O., *Religie și Naționalism. Ideologia Bisericii Ortodoxe Române sub regimul comunist*, Ed. Compania, București, 2001
- Ioan, Scurtu, Gheorghe, Buzatu, *Istoria Românilor în secolul XX 1918-1948*, ed. Tipo Moldova, Iași, 2010
- Ion, Oprea, *România în perioada dictaturii regale, în Istoria României, Compendiu*, ediția a II-a revăzută și adăugită, ed. Editura Didactică și Pedagogică, București, 1971
- Irina, Livezeanu, *Cultură și naționalism în România Mare 1918-1930*, București, Editura Humanitas, 1998
- J.Delumeau, *Păcatul și frica. Culpabilitatea în Occident. Secolele XIII-XVIII*, Ed. Polirom, Iași, 1998
- Keith, Hitchins, *Scurtă Istorie A României*, ed. Polirom, Iași, 2015
- Kepecs, József, *Erdély Településeinek Vallási Adatai (1880-1941) I. Kötet*, ed. Központi Statisztikai Hivatal, Budapesta, 2001

- Kontor, Lajos, *Az Egyházi Javadalombetöltés szabályozása a Háború utáni Konkordátumokban*, în Revista „*Theologica*”, redactat de Iványi János, Volumul IV, ed. Királyi Magyar Pázmány Péter Tudomány egyetem Hittudományi Kara, Budapest, 1937
- Köpeczi, Béla, *Erdély története III*, Ed. Akadémia, Budapest, 1986
- Lipcsey, Ildikó, *Erdélyi olvasónapló (Virt László, Márton Áron, a lelkiismeret apostola)*, în revista *Forrás*, nr. 11 din anul 1989, Kecskemét, 1989
- Marcela, Sălăgean, *România între 1919 și 1947*, Ioan-Aurel Pop, Ioan Bolovan, *Istoria României*, ediția a II-a, ed. Academia Română centrul de studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2007
- Marton, József, *A Gyulafehérvári Római Katolikus Egyházmegye a 20. században*, ed. Pro-Print, Miercurea Ciuc, 2014
- Marton, József, Jakabffy, Tamás, *Az Erdélyi Katolicizmus Századai*, ed. Gloria Cluj-Napoca 1999
- Marton, József, *Márton Áron Egyház-Állam*, ed. Pro-Print, Miercurea Ciuc, 2016
- Marton, József, *Márton Áron Egyházi belső ügyek*, ed. Pro-Print, Miercurea Ciuc, 2016
- Marton, József, *Márton Áron Körlevelek-2*, ed. Pro-Print, Miercurea Ciuc, 2015
- Marton, József, Nemes, István, *Márton Áron írásai és beszédei*, ed. Imprimatur, Alba Iulia, 1996
- Marton, Áron, *Kereszttség, hit*, Ed. Mentor, Tg-Mureș, 2007
- Marton, József, *Az Erdélyi/Gyulafehérvári/ Egyházmegye Története*, Ed. Gloria Cluj-Napoca 1993
- Marton, József, *Márton Áron emlékkönyv*, Kolozsvár 1996

- Marton, József; Jakabffy Tamás, *Az Erdélyi Katolicizmus Századai*, Gloria nyomda, Kolozsvár 1999
- Mihai, Bărbulescu, Dennis, Deletant, Keith, Hitchins, Șerban, Papacostea, Pompiliu, Teodor, *Istoria României*, ed. Corint, București, 2004
- Nae, Ionescu, *Sub semnul Arhanghelului În Buna Vestire*, 27 iunie 1937, anul I, nr. 100
- Onisifor, Ghibu, *Nulitatea Concordatului dintre România și SF. Scaun*, ed. Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj-Napoca, 1935
- Oprea, M., *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente 1949-1989*, Ed. Polirom, Iași, 2002
- Oprea, M., *Securiștii partidului, Serviciul de cadre al P.C.R. ca poliție politică*, Ed. Polirom, Iași, 2002
- Ottmar, Trașcă, Remus Gabriel Anghel, *Un Veac Frământat. Germanii din România după 1918*, ed. Institutul Pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca 2018
- P. Râmneanțu, *Problema căsătoriilor mixte în orașele din Transilvania în perioada de la 1920-1937*, Buletinul de tehnică a culturii Transilvania, An.70. Nr.2 martie-aprilie, Sibiu, 1939
- Rădulescu, Zoner; Marinescu, B., *Instaurarea totalitarismului comunist în România*, Ed. Cavallioti, București, 1995
- Vincze, Gábor, *A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája*, Ed. Teleki László Alapítvány, 1944-1953 Budapest-Szeged 1994
- Vincze, Gábor, *Illúziók és csalódások*, Ed. Státus, Miercurea Ciuc 1999
- Virt, László , *Katolikus kisebbségek Erdélyben*, Ed. Egyházforum kiadó, Budapest 1991

V. Lucrări, Studii și Articole Speciale:

- Barabás, Kisanna; Tamási, Zsolt, *A Maros-Küküllői Főesperesi Kerület Plebániáinak Története 19000-Tól 1989-ig*, Ed. Verbum, Cluj-Napoca, 2009
- Bodó, Márta, Kovács, Gergely, Lázár, Csilla, *Márton Áron: un episcop pe calea crucii*, ed. Verbum, Cluj-Napoca, 2013
- Bodó, Márta, *Oly korban éltem...*, în *Ecce sacerdos magnus*, ed. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója și ed. Verbum, Budapesta-Cluj-Napoca, 2014
- Cristian, Vasile, *Între Vatican și Kremlin*, ed. Curtea veche, București, 2003
- Cristian, Vasile: *Istoria Bisericii Greco-Catolice sub regimul comunist 1945-1989, Documente și Mărturii*, Ed. Polirom, București 2003
- Csendes, László, *Párbeszéd a Börtönben, Gheorghe Gheorghiu- Dej második kormányzásának viszonyulása a római katolikus egyházhoz*, în Marton József, Diósi Dávid, Bodó Márta, *Ecce sacerdos magnus*, ed. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója – ed. Verbum, Budapest - Cluj-Napoca, 2014
- Denisa, Bodeanu, *A Márton Áron püspök szabadon bocsátása utáni első napok krónikája 1955 januárjában Vall informátor jelentése nyomán*, în *Ecce sacerdos magnus*, ed. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója – ed. Verbum, Budapest - Cluj-Napoca, 2014
- Denisa, Bodeanu, *Arestarea, procesul și detenția episcopului Márton Áron în documentele din arhiva CNSAS*, în *Caietele CNSAS*, ed. Editura Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, București, 2014
- Denisa, Bodeanu, *Starea de spirit a preoșimii din dieceza de Alba Iulia după eliberarea episcopului Marton Aron (ianuarie 1955) în Caietele CNSAS*, ed. Editura Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, București, 2017
- Domokos, Pál, Péter, *Rendületlenül*, Ed. Eötvös Kiadó és a Szent Gellért Egyházi Kiadó, 1989
- George, Cipăianu, *Catholicism și comunism în România 1946-1955 O perspectivă diplomatică franceză*, ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2015

- Gergely, Kovács, *Arestarea lui Márton Áron și L' Osservatore Romano*, în Márta Bodó, Gergely Kovács, Csilla Lázár, *Márton Áron Un episcop catolic pe calea crucii*, ed. Verbum, Cluj-Napoca, 2013
- Gyenge, József, *Elita Bisericii Catolice din Transilvania: Episcopul Márton Áron*, in *Revista Philohistoriss*, Nr.6, Iunie 2018, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2018
- Gyenge, József, *The penal court trial of Bishop Márton Áron*, revista *Multiculturalism trough the Lenses of Literary Discourse*, ed. Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2019
- Gyenge, József, *The Persecution of the Catholic Church From Mureș County During 1948-1952*, in *Cogitationes Ad Historiam Elements of Modern and Contemporary European Culture and Civilization*, ed. Tipomur, 2017
- Gyenge, József, *THE RELATIONSHIP BETWEEN THE CATHOLIC CHURCH AND THE COMMUNISTE STATE IN THE PERIOD BETWEEN 1948-1949: THE INVENTORY*, in *JOURNAL OF ROMANIAN LITERARY STUDIES*, Nr. 16, ed. ed. Arhipelag XXI Press, 2019
- Gyenge, József, *THE STATUS OF THE CATHOLIC CHURCH DURING COMMUNISM: THE "ANTI-PIUS" TREND*, revista *MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue*, ed. Arhipelag XXI Press, 2018
- Ioan, M. Bota: *Istoria Bisericii Universale și a Bisericii Românești de la origini până astăzi*, ediția a II-a, Editura Viata Crestina, Cluj-Napoca, 2003
- Iulius, Mureșan, *Episcopul Márton Áron*, ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 2008
- Kiss, Gábor, *Márton Áron I. világháborús katonai szolgálata a katonai levéltárakban fennmaradt iratok tükrében*, în Marton József, Diósi Dávid, Bodó Márta, *Ecce sacerdos magnus*, ed. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója – ed. Verbum, Budapest - Cluj-Napoca, 2014
- Kontor, Lajos, *Az Egyházi Javadalombetöltés szabályozása a Háború utáni Konkordátumokban*, în Revista „*Theologica*”, redactat de Iványi János, Volumul IV, ed. Királyi Magyar Pázmány Péter Tudomány egyetem Hittudományi Kara, Budapesta, 1937

- Kovács, Gergely, *Kolozsvári epizódok Márton Áron papi életéből*, în *Ecce sacerdos magnus*, ed. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója și ed. Verbum, Budapesta-Cluj-Napoca, 2014
- Kovács, Sándor, *Márton Áron, az erdélyi katolicizmus legjelentősebb, a kolozsvári Szent Mihály egyházközség plébánosa*, în *Ecce sacerdos magnus*, ed. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója și ed. Verbum, Budapesta-Cluj-Napoca, 2014
- Lestyák, Ferenc, *Erdélyi Szibéria, Az erdélyi katolicizmus küzdelme a hithűségért 1948-1989*, Gyulafehérvári Római Katolikus Érsekség, Alba Iulia, 2003
- Lipcsey, Ildikó, *Erdélyi olvasónapló (Virt László, Márton Áron, a lelkiismeret apostola)*, în revista *Forrás*, nr. 11 din anul 1989, Kecskemét, 1989
- Maria, Keul- Mühlbauer, *Doi episcopi catolici transilvăneni – Márton Áron și Alexandru Todea*, în *Márton Áron Un episcop catolic pe calea crucii*, ed. Verbum, Cluj-Napoca, 2013
- Marton, József, *A Gyulafehérvári Római Katolikus Egyházmegye a 20. században*, ed. Pro-Print, Miercurea Ciuc, 2014
- Marton, József, *Az Erdélyi/Gyulafehérvári/ Egyházmegye Története*, ed. Gloria, Cluj-Napoca, 1993
- Marton, József, Jakabffy Tamás, *Az Erdélyi Katolicizmus Századai*, ed. Gloria Cluj-Napoca 1999
- Nagy, Mihály-Zoltán, Denisa, Bodeanu, *(Le)Halgatásra Ítéelve, Márton Áron püspök lehallgatási jegyzőkönyvei (1957-1960)*, ed. Lector-Varadium Alapítvány Kiadó-Iskola Alapítvány Kiadó, Tg.Mureș-Oradea-Cluj-Napoca, 2019
- Pék, Sándor, *Márton Áron gyulafehérvári püspök, belényesi apostoli kormányzó*, în *Ecce sacerdos magnus*, ed. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója și ed. Verbum, Budapesta-Cluj-Napoca, 2014
- Szalay, Jeromos, *Vértanú püspök, vértanú népe*, Ed. Mission Catholique Hongroise, Paris 1953

- Szőke, János, Márton Áron, ed. Bis.Greco-Catolice din Nyiregyháza, 1990
- Tamási, Zsolt: *Erdély süveg nélküli püspöke*, Ed. Mentor, Tg.Mureș, 2013
- Virgil, Pană, *Aspectele Privind Situația Cultelor Minoritare Din Transilvania în Perioada Interbelică*, Revista Bistriței, volum VIII, ed. Glasul Bucovinei, Iași, 1994
- Virt, László, *Kisebbségben és Krisztus Követésében. Vázlatpontok Márton Áron püspök élettörténetéhez és eszméihez*, în Marton József, Diósi Dávid, Bodó Márta, *Ecce sacerdos magnus*, ed. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója – ed. Verbum, Budapest - Cluj-Napoca, 2014
- Virt, László, *Párhuzamos Tanúságtételek*, în *Ecce sacerdos magnus*, ed. Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója și ed. Verbum, Budapesta-Cluj-Napoca, 2014
- Virt, László, *Nyitott Szívvel, Márton Áron erdélyi Püskök Élete és Eszméi*, Ed. Teleki László Alapítvány, Budapest, 2002

Pagini Cibernetice:

- Marton József, *A Szentszék és Románia konkordátuma 1927-ben*, Erdélyi Múzeum, 1995, Caietele 1-2: https://eda.eme.ro/bitstream/handle/10598/25283/EM_1995_1-2_005_Marton_Jozsef-A_Szentszek_es_Romania_konkordatuma_1927-ben.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- <http://adatbank.transindex.ro/inchtm.php?akod=112>
- <http://adatbank.transindex.ro/inchtm.php?akod=112>
- <http://adatbank.transindex.ro/inchtm.php?akod=113>
- <http://adatbank.transindex.ro/inchtm.php?akod=118>
- <http://adatbank.transindex.ro/inchtm.php?akod=119>
- <http://adatbank.transindex.ro/inchtm.php?akod=123>
- <http://adatbank.transindex.ro/inchtm.php?akod=129>
- <http://adatbank.transindex.ro/inchtm.php?akod=134>
- <http://adatbank.transindex.ro/inchtm.php?akod=135>

- <http://bibliocanonica.com/wp-content/uploads/2015/10/Legea-pentru-regimul-general-al-cultelor1.pdf>
- http://istoriesociala.ro/pdf/Recensaminte/1930_Recensamant_Cifre-preliminare-populatia.pdf
- <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/21373>
- <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/37632> , în articolul al doilea
- <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/22875>
- <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/22875>
- http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/47#id_artA47
- <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/22932>
- http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/47#id_artA47
- http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/47#id_artA47
- <http://licodu.cois.it/?p=10407>
- <http://szabadsag.ro/-/toredekek-egy-puspok-eletebol-marton-aron-es-a-kommunista-rendszer>
- <http://www.anrp.gov.ro/uploads/pdf/DECRET%20%20%20Nr%20177-1948.pdf>
- <http://www.anrp.gov.ro/uploads/pdf/DECRET%20%20%20Nr%20177-1948.pdf>
- http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.http_act_text?idt=65850
- http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.http_act_text?idt=65850
- http://www.gmgkliceum.ro/ro_RO/grof-majlath-gusztav-karoly-erdelyi-romai-katolikus-puspok
- <http://www.lex.ro/Legea-0-1922-27.aspx>
- <http://www.monitoruljuridic.ro/act/decret-nr-177-din-4-august-1948-pentru-regimul-general-al-cultelor-religioase-emitent-ministerul-cultelor-publicat-n-47.html>
- <http://www.monitoruljuridic.ro/act/decret-nr-177-din-4-august-1948-pentru-regimul-general-al-cultelor-religioase-emitent-ministerul-cultelor-publicat-n-47.html>
- http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/ioanitoiu/biserici/episcopi_ro_mano_catolici/episcopi_romanocatolici.pdf
- http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/ioanitoiu/biserici/episcopi_ro_mano_catolici/episcopi_romanocatolici.pdf
- https://adevarul.ro/locale/constantadictatul-viena-actul-mutilat-romania-miseleste-codru-fost-ucisa-romania-mare-mai-intai-stalin-apoi-hitler-mussolini-1_59bce8915ab6550cb83a1443/index.html

- <https://arheo7tv.wordpress.com/2016/12/30/19471948-romania-libera-2-ianuarie-1948/>
- <https://dexonline.ro/definitie/frontul%20na%C8%9Bional%20democrat/677024>
- <https://jurnalul.antena3.ro/scinteia/istoria-comunismului/1946-vara-fierbinte-a-lui-lucretiu-patrascanu-15516.html>
- <https://lege5.ro/Gratuit/g42donjr/decretul-nr-302-1948-privind-nationalizarea-institutiilor-sanitare-particulare>
- <https://lege5.ro/Gratuit/g42donjr/decretul-nr-302-1948-privind-nationalizarea-institutiilor-sanitare-particulare>
- <https://razboiulpentrutrecut.wordpress.com/2016/02/12/cum-a-vrut-ion-antonescu-sa-elimine-toate-minoritatile-etnice-din-romania-si-transnistria>
- https://ro.wikipedia.org/wiki/%C3%81ron_M%C3%A1rton
- https://ro.wikipedia.org/wiki/%C3%81ron_M%C3%A1rton#cite_note-2
- https://ro.wikipedia.org/wiki/Ladislau_Banyai
- <https://www.dantanasa.ro/exclusiv-retrocedare-ilegala-in-cazul-cladirii-colegiului-unirea-din-targu-mures-arhiepiscopia-romano-catolica-alba-iulia-nu-a-fost-niciodata-proprietarul-cladirii-documente-de-ar/#prettyPhoto>
- <https://www.dantanasa.ro/exclusiv-retrocedare-ilegala-in-cazul-cladirii-colegiului-unirea-din-targu-mures-arhiepiscopia-romano-catolica-alba-iulia-nu-a-fost-niciodata-proprietarul-cladirii-documente-de-ar/#prettyPhoto>
- <https://www.facebook.com/Transilvania1961/posts/2448043138782511>
- https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/relatia-controversata-a-bisericii-ortodoxe-romane-cu-miscarea-legionara#_ftn2
- <https://www.inshr-ew.ro/holocaustul-in-romania>
- <https://www.inshr-ew.ro/holocaustul-in-romania/>
- <https://www.unitischimbam.ro/dictatul-de-la-viena/> / https://adevarul.ro/locale/constantia/dictatul-viena-actul-mutilat-romania-miseleste-codru-fost-ucisa-romania-mare-mai-intai-stalin-apoi-hitler-mussolini-1_59bce8915ab6550cb83a1443/index.html
- https://www.wikiwand.com/ro/Istv%C3%A1n_Sulyok
- https://www.wikiwand.com/ro/Recens%C4%83m%C3%A2ntul_din_1930